

Operativna izvedba nove zakonodaje s področja gozdnega semenarstva in drevesničarstva

Hojka KRAIGHER*

Zoran GRECS**

Izvleček:

Kraigher, H., GreCs, Z. Operativna izvedba nove zakonodaje s področja gozdnega semenarstva in drevesničarstva. Gozdarski vestnik, 62/2004, št. 5-6. V slovenščini, cit. lit. 16.

V zadnjih nekaj letih je bila sprejeta nova zakonodaja in podzakonski akti s področja gozdnega reprodukcijskega materiala. V prispevku pregledno prikazujemo sosednje postopkov pri odobritvi semenskih objektov in izdaji glavnega spričevala, definicijo semenske hranilnice, slovenske gozdne genske banke, partije gozdnega reprodukcijskega materiala, ugotavljanje kakovosti gozdnega reprodukcijskega materiala ter zakonsko predpisane izjeme glede odobritve in trženja. Omenjeni so tudi stroški postopkov in obveznosti dobaviteljev, predvsem glede sledljivosti in kakovosti semenskega materiala.

Ključne besede: register semenskih objektov, gozdni reprodukcijski material, rastlinski potni list, postopki

1 UVOD

Pred vstopom v Evropsko unijo (EU) smo v Sloveniji sprejeli Zakon o gozdnem reprodukcijskem materialu (ZGRM; Ur.l.RS 58/02, 85/02) in Zakon o zdravstvenem varstvu rastlin (ZZVR; Ur.l.RS 45/01), ki sta usklajena z zahtevami EU ter več podzakonskih aktov, ki urejajo področje gozdnega semenarstva in drevesničarstva. Prišlo je do sprememb postopkov pri odobritvi gozdnih semenskih objektov, strokovnem nadzoru in pridobitvi glavnega spričevala o izvoru gozdnega reprodukcijskega materiala, zahteva se izdaja rastlinskih potnih listov in cela serija administrativnih ukrepov za uporabo rastišču ustreznega gozdnega reprodukcijskega materiala in preprečevanje razširjanja karantenskih bolezni in škodljivcev. V prispevku pregledno predstavljamo postopke, ki so posledica nove pravne ureditve, predvsem odobritve, sledljivosti in kvalitete gozdnega reprodukcijskega materiala. Pregled je namenjen odgovornim osebam na Zavodu za gozdove Slovenije (ZGS; gojiteljem, vodjem krajevnih enot in revirnim gozdarjem, ki imajo v svojih revirjih evidentirane ali odobrene gozdne semenske objekte, namenjene pridelovanju gozdnega reprodukcijskega materiala), lastnikom teh objektov ter dobaviteljem, semenarjem in drevesničarjem.

2 ODOBRITEV GOZDNIH SEMENSKIH OBJEKTOV

Gozdni reprodukcijski material (GRM; semenski material, deli rastlin in sadilni material v skladu s 3. čl. ZGRM) gozdnih drevesnih vrst, ki so

predpisane s Pravilnikom o seznamu drevesnih vrst in križancev vrst (55 vrst in umetnih križancev, Ur.l.RS 83/02, 94/02), ki je namenjen trženju, je dovoljeno pridelovati samo v odobrenih gozdnih semenskih objektih (SO). Postopek odobritve (prilagojen postopek po Zakonu o splošnem upravnem postopku (ZUP; Ur.l. RS 80/99, 70/00, 52/02) vodi Gozdarski inštitut Slovenije (GIS), ki odobrene SO vpiše v Register.

Soslednje postopkov pri odobritvi SO opredeljujejo Pravilnik o pogojih za odobritev gozdnih semenskih objektov v kategorijah "znano poreklo" in "izbran", ter o seznamu gozdnih semenskih objektov (Ur. l. RS 91/2003), Pravilnik o določitvi provenienčnih območij (Ur.l. RS 72/03), Pravilnik o pogojih in postopku za odobritev gozdnih semenskih objektov, namenjenih pridelovanju gozdnega reprodukcijskega materiala v kategorijah "kvalificiran" in "testiran" (Ur.l.RS 19/04).

Postopek odobritve se začne na osnovi vloge, ki jo vložijo lastnik ali njegov pooblaščenec na GIS.

1) PRED VLOGO: Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) ob izdelavi Gozdnogospodarskih načrtov (GGN) popiše in kartira gozdove ("izbran") s poudarjeno funkcijo pridobivanja drugih gozdnih dobrin ter svetuje lastnikom gozdov o postopkih o GRM.

* doc. dr., H. K., univ. dipl. biol. uni. dipl. inž. gozd., Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, SI-1000 Ljubljana
** spec., Z. G., univ. dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, Večna pot 2, SI-1000 Ljubljana

2) VLOGA vsebuje podatke o lokaciji in lastniku, po potrebi pooblastilo lastnika, za semenske plantaže tudi načrt gospodarjenja in druge podatke.

3) V postopku odobritve se ugotavlja skladnost s pogoji za odobritev posameznega SO za posamezno kategorijo GRM (znano poreklo, izbran, kvalificiran, testiran) in namen uporabe (večnamensko gozdarstvo, ostali specifični nameni: »za sadnjo v gozdovih z omejenim lesnoproizvodnim pomenom« ali »ni za uporabo v gozdarstvu«). Pred začetkom terenskih ogledov si GIS pridobi od ZGS OPISNI LIST, TTN 1:5.000 z vrisano lokacijo, izsek iz katastrskega načrta 1:5.000 z označenimi parcelami (lahko na isti karti), TTN 1:25.000 z lokacijo in dostopom do SO.

4) Sledi KOMISIJSKI TERENSKI OGLED, ki ga vodi predstavnik GIS v sodelovanju z dvema predstavnikoma ZGS. GIS na ogled obvezno povabi lastnika SO ali njegovega pooblaščenca, po potrebi tudi fitopatologa, dendrologa in/ali dobavitelja. Člane komisije za posamezno območno enoto imenuje z odločbo MKGP. Med ogledom se komisijsko izpolni OCENJEVALNI LIST.

5) V kolikor SO ustreza kriterijem GIS izda ODLOČBO o odobritvi, ki vsebuje usmeritve za nego SO (izbran & testiran) in usmeritve za pridobivanje GRM (znano poreklo, izbran, testiran). Usmeritve za nego se morajo upoštevati pri izdelavi gozdnogojitvenih načrtov.

6) GIS odobren SO vpiše v REGISTER SO in mu dodeli enotno identifikacijsko številko.

7) SEZNAM SO: GIS obvezno izdela Seznam po stanju v Registru na 1. januar in ga objavi najkasneje do konca januarja istega leta (Priloga 1: Seznam gozdnih semenskih objektov, stanje na dan 01.01.2004 (Ur.l.RS 8/04) z dopolnjeno legendo).

8) PREGLEDI: ZGS enkrat letno pregleda vse SO za kategoriji "znano poreklo" in "izbran", GIS enkrat letno pregleda vse SO za kategoriji "kvalificiran" in "testiran", oziroma kadarkoli na zahtevo lastnika.

9) IZBRIS: Odobren SO se izbriše iz Registra

- na zahtevo lastnika ali
- po uradni dolžnosti, če se s pregledom ugotovi, da SO ne izpolnjuje več pogojev za odobritev po kriterijih za SO oz., da lastnik SO ne izpolnjuje svojih predpisanih obveznosti.

10) OBVEZNOSTI LASTNIKOV:

- mora zagotoviti odobritev SO pred začetkom pridobivanja GRM;

- mora upoštevati usmeritve za nego sestoja oz. skupine semenjakov;

- mora pred osnovanjem semenske plantaže, klonov, klonske mešanice ali staršev družine izdelati načrt gospodarjenja in poskrbeti za njegovo uradno odobritev;

- mora upoštevati potrjen načrt («kvalificiran»);

- mora vsako spremembo v načrtu v 30 dneh sporočiti GIS.

11) IZJEME: V kategoriji »znano poreklo« se za vsako drevesno vrsto ali umetnega križanca in za vsako provenienčno območje vpišejo kot enota odobritve tudi vsi gozdovi, skupine drevja in posamično drevje, ki so primerni za pridobivanje GRM, namenjenega uporabi izven gozdarstva; ti objekti so bili s sklepom za posamezno vrsto za celo provenienčno območje kot tip objekta vpisani v register kot »skupina semenjakov«, kot namen uporabe pa »ni za uporabo v gozdarstvu«.

12) TAKSE: Kadar poteka postopek odobritve SO po uradni dolžnosti (v skladu z 69. čl. ZGRM) in, kadar gre pri odobritvi SO za zagotavljanje javne koristi (kar v praksi pomeni, da vlogo po pooblastilu lastnika vloži ZGS, ker je odobritev potrebna za pridobivanje GRM v skladu s srednjeročnimi plani ZGS za seme in sadike za potrebe obnove gozdov na območju RS), je vloga za odobritev SO oproščena taks (28. čl. Zakona o upravnih taksah (ZUT), Ur.l.RS 8/00, 44/00, 81/00, 33/01, 45/01, 42/02, 01/04). Sicer je višina takse predpisana s Sklepom (Ur.l.RS 20.07.2002).

13) STROŠKI: Zagotavljanje pogojev za izvajanje ter izvajanje nalog po javnem pooblastilu se financira iz sredstev proračuna RS (58. čl. ZGRM). Stroške, ki nastanejo GIS v postopku odobritve SO, nosi vlagatelj. Stroške izdelave načrtov gospodarjenja s SO in izvedbe primerjalnih ali genetskih testov nosi lastnik SO (59. čl. ZGRM). ZGS v zvezi z dejavnostjo strokovnega svetovanja in usposabljanja lastnikov gozdov, ki se opravlja kot javna gozdarska služba, lastnike gozdov, ki ustrezajo pogojem za SO za pridelavo GRM kategorije »izbran«, obvešča in jim svetuje v zvezi z odobritvijo SO za pridelovanje GRM (28. čl. ZGRM). ZGS v okviru naloge zbiranja podatkov o stanju in razvoju gozdov, ki jo opravlja kot javno gozdarsko službo v skladu s predpisi o gozdovih, pripravi opisni list ter potrebne podatke za pripravo Seznama SO (32. čl. ZGRM) in spremlja uporabo

GRM v gozdovih ter vodi podrobne evidence (20. čl. ZGRM). ZGS v okviru nalog javne gozdarske službe enkrat letno pregleda semenske objekte za proizvodnjo GRM kategorij »znano poreklo« in »izbran«, GIS pa enako SO za kategoriji »kvalificiran« in »testiran« (43. čl. ZGRM).

3 POSTOPEK PRIDOBITVE GLAVNEGA SPRIČEVALA

GRM se lahko trži, če ustreza kategorijam »znano poreklo«, »izbran«, »kvalificiran«, »testiran«, če je zanj pridobljeno glavno spričevalo (13. in 14. čl. ZGRM, pristojni instituciji za nadzor: 61. čl., vzorce 53. čl. ZGRM), je ustrezne kakovosti, ga spremlja dobaviteljev dokument (15., 16., 48. čl. ZGRM) in če je označen in pakiran na način, ki omogoča preverjanje njegove istovetnosti. Podrobne postopke in obrazce predpisuje Pravilnik o potrdilih in glavnih spričevalih za gozdni reprodukcijski material (Ur.l.RS 11/03, 19/04), Pravilnik o ugotavljanju podatkov za seme gozdnega drevja (Ur.l.RS 127/03), Pravilnik o pogojih za vpis v register dobaviteljev in drugih obveznostih dobaviteljev ter zahtevah za trženje gozdnega reprodukcijskega materiala (Ur.l.RS 109/03) ter Pravilnik o enotnem obrazcu prijave pošiljk rastlin, rastlinskih proizvodov in nadzorovanih predmetov, gozdnega reprodukcijskega materiala oziroma semenskega materiala kmetijskih rastlin za inšpekcijski pregled pri uvozu (Ur.l.RS 93/02).

1) **VLOGA:** Dobavitelj mora najmanj 7 dni pred začetkom pridobivanja GRM sporočiti kraj in čas pridobivanja pristojni instituciji za nadzor (za kategoriji »znano poreklo« in »izbran« je to ZGS, za »kvalificiran« in »testiran« pa GIS). Vlogo (formular vsebuje obrazec za vlogo in obrazec za potrdilo ZGS) dopolni z notarsko overjenim pooblastilom, če velja le-to za stalno ali za daljši čas, ali s pisno izjavo lastnika ali nj. pooblaščenca o enkratnem odstopu pravic. Vlogo dobavitelj po potrebi opremi z zahtevanimi taksami. Postopek je oproščen plačila taks, v kolikor je seme namenjeno za obnovo slovenskih gozdov, torej za zagotavljanje javne koristi (28. čl. ZUT, Ur.l.RS 8/00, 44/00, 81/00, 33/01, 45/01, 42/02, 01/04). Dokazilo je pogodba med dobaviteljem in ZGS (seme namenjeno semenski hranilnici po 50. čl. ZGRM) ali SKZG oz. drugim lastnikom za uporabo v lastnih gozdovih.

2) **ZGS pred začetkom pridobivanja GRM (kategorije »znano poreklo« in »izbran«) preveri:**

- ali je vlogo vložila upravičena oseba,
- ali je dobavitelj vpisan v register,
- ali je SO na Seznamu.

GIS vodi enak postopek za kategoriji »kvalificiran« in »testiran«. Pristojna inštitucija ob prejemu vloge preveri, če so bila upoštevana določila predpisov o upravnih taksah.

3) **POTRDILO ZGS:** Med pridobivanjem:

- dobavitelj dnevno posreduje pooblaščenca ZGS vzorec z drevesa (ta jih zapakira v papirnate vrečke, katere GIS predhodno razpošlje pooblaščenca ZGS),

- po končanem pridobivanju ZGS izda potrdilo; v potrdilo vpiše zaporedno številko, ki je sestavljena iz zadnjih dveh številok leta izdaje, šifre OE in zaporedne številke potrdila te OE (npr. 04/01/01 je prvo potrdilo ZGS OE Tolmin, izdano v letu 2004),

- kopijo potrdila z vlogo in vzorce takoj pošlje na GIS,

- ZGS vodi evidenco o potrdilih in jo 1x-letno posreduje na MKGP.

4) **GLAVNO SPRIČEVALO** izda GIS v 7 dneh PO ZAKLJUČENI DODELAVI na podlagi podatkov na potrdilu ZGS in v seznamu SO, če:

- se podatki ujemajo s seznamom,
- so potrdilo priloženi vzorci (v skladu s 4. čl. Pravilnika o potrdilih...),

- so bila upoštevana določila o upravnih taksah,
- je obrazec vloge in potrdila pravilno in čitljivo izpolnjen;

oziroma NE IZDA, če:

- niso bile upoštewane usmeritve za pridobivanje iz odločbe o odobritvi ali iz načrta za gospodarjenje z SO,

- bi bil moral ZGS vlogo zavreči,
- prejeti vzorci ne ustrezajo podatkom na potrdilu.

POSEBNOSTI:

- GIS izda za GRM, ki se bo dodeloval izven RS, glavno spričevalo v 7 dneh po pridobivanju,

- glavno spričevalo se izda v dveh izvodih, od katerih prejme original dobavitelj, kopijo shrani GIS; več kopij mora biti posebej označenih; če se izda več glavnih spričeval na podlagi istega potrdila ZGS, se mora vsota količin GRM na vseh izdanih spričevalih ujemati s količino na potrdilu ZGS in na dobaviteljevem dokumentu o dodelavi GRM (20. čl. Pravilnika o pogojih za vpis v register dobaviteljev ...),

• GIS vodi evidenco in jo 1x-letno posreduje na MKGP.

5) MEŠANJE: na osnovi POTRDILA GOZDARSKEGA INŠPEKTORJA o mešanju (dobavitelj naslovi vlogo na IRSKGLR, le-ta mu mešanje POTRDI na istem obrazcu) izda GIS novo glavno spričevalo s sklicem na prvotna glavna spričevala.

6) UVOZ: glavno spričevalo za uvoženo partijo izda GIS na podlagi vloge dobavitelja s prilogami:

- odločba o uvozu (fitosanitarna),
- kopija carinskega dokumenta (kraj, datum, količina),
- dokumente dobaviteljev ali državnih organov izvoznice o istovetnosti.

7) Če se glavno spričevalo izda za semenski material, pristojna inštitucija pri dobavitelju odvzame tudi vzorec dodelanega semenskega materiala, namenjenega slovenski gozdni genski banki (SGGB, 14. in 53. čl. ZGRM); količina in število vzorcev za SGGB se predvidi z letnim planom JGS na GIS za partije semena, ki so večje od količin, ki štejejo za majhne (Priloga 7 Pravilnika o pogojih za vpis v register dobaviteljev ...).

4 SEMENSKA HRANILNICA IN SLOVENSKA GOZDNA GENSKA BANKA

Semenska hranilnica je skladiščen semenski material, ki obsega obvezne rezerve semenskega materiala za potrebe trajnostnega gospodarjenja z gozdovi za normalno obnavljanje gozdov in ohranjanje gozdnih genskih virov (50. čl. ZGRM).

Gozdna genska banka je nadzorovana ali gojena populacija gozdnih lesnih rastlin, ki se upravlja za namene ohranjanja vrst in njihovih genskih skladov. Sestavljajo jo semenski objekti, posebni osebki ali populacije gozdnega drevja, živi arhivi gozdnih drevesnih vrst, testni nasadi, semenska banka in drugi biološki materiali. Gozdna genska banka je del genske banke po predpisih o ohranjanju narave. Semenska banka je dolgoročno shranjena zbirka vzorcev semenskega materiala iz semenske hranilnice in drugih virov (53. čl. ZGRM).

4.1 Semenska hranilnica (50.-52.čl. ZGRM)

- ZGS skrbi za oblikovanje, shranjevanje, uporabo,

- shranjuje tudi vzorce iz 14. čl. ZGRM,
- GIS izvaja strokovne preglede kakovosti in istovetnosti,

• ZGS oblikuje program vlaganj v gozdove / oblikovanje rezerv semenskega materiala po vrstah, provenienčnih območjih, kategoriji in količini,

- rezerve se uporabljajo za obnovo gozdov,
- rezerve so v lasti RS in v upravljanju ZGS.
- Sredstva za oblikovanje rezerv in hranjenje semena pridobi ZGS iz sredstev proračuna Republike Slovenije, na podlagi Pogodbe o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove, sklenjene med Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Zavodom za gozdove Slovenije.

• Sredstva, pridobljena s prodajo semena gozdnega drevja iz semenske hranilnice drevesničarjem, za naročeno vzgojo sadik gozdnega drevja, so sredstva proračuna Republike Slovenije.

4.2 Slovenska gozdna genska banka (SGGB, 53. čl. ZGRM)

- Semensko banko sestavljajo vzorci iz semenske hranilnice in drugih virov,
- GIS skrbi za oblikovanje, shranjevanje in uporabo,
- GIS lahko shranjene vzorce uporablja v znanstvene namene,
- če se glavno spričevalo izdaja za semenski material, pristojna inštitucija odvzame pri dobavitelju tudi vzorec dodelanega materiala, namenjenega SGGB,
- zaradi dokazil o istovetnosti (65. čl. ZGRM) se v SGGB shranjujejo tudi vsi med pridobivanjem odvzeti vzorci GRM.

5 PARTIJA GRM IN DOBAVI-TELJEVA DOKUMENTACIJA

V vseh fazah pridelovanja GRM mora biti le-ta ločen po partijah, kar pomeni: fizično ločen glede na drevesno vrsto (križanca), kategorijo, številko glavnega spričevala, SO (izhodiščni material), namen uporabe, leto obroda (za semenski material), starost in vzgojno obliko sadik ali ukoreninjenecv (sadilni material), obliko in trajanje vzgoje v drevesnici (puljenke) (11. čl. ZGRM). Torej imajo različne vzgojne oblike sadilnega materiala, to je različne partije, lahko isto številko glavnega spričevala.

V času dodelave in vzgoje GRM (v semenarni, drevesnici, ob skladiščanju, prevozu ipd.) mora biti GRM jasno označen in ločen po partijah. Ob dodelavi mora dobavitelj voditi Zapisnik dodelovanja semenskega materiala in dobave semena (Priloga 9 Pravilnika o pogojih za vpis v register dobaviteljev in drugih obveznostih dobaviteljev ter zahtevah za trženje gozdnega reprodukcijskega materiala (Ur.l.RS 109/03)), katerega kopijo pošlje na GIS kot informacijo o količini dodelanega semena za izdajo glavnega spričevala (20. čl. Pravilnika o pogojih za vpis v register dobaviteljev.... (Ur.l.RS 109/03)). Ob vsakem premeščanju sadilnega materiala morajo biti vodeni zapisi.

Za vsako partijo GRM se izda glavno spričevalo o istovetnosti. Številka glavnega spričevala mora spremljati vsako partijo GRM, ki se trži (razen v primeru trženja GRM, za katero še ni izdano glavno spričevalo; v tem primeru partijo GRM spremlja številka potrdila ZGS).

Dobaviteljev dokument vsebuje številko glavnega spričevala, ime dobavitelja, količino GRM v pošiljki, botanično ime vrste (križanca), kategorijo, namen uporabe, identifikacijsko številko SO iz registra, leto obroda (semenski material), starost in obliko sadik ali potaknjencev (sadilni material), obliko in trajanje vzgoje v drevesnici (puljenke), tip, lokacijo, provenienčno območje in izvor SO, kakovostni razred (če je predpisan). Za »testiran« GRM vsebuje tudi podatke o morebitni genski spremenjenosti idr.

Če se trži seme, mora dokument (razen v primeru, ko se trži majhne količine semena v skladu s Prilogo 7 Pravilnika o pogojih za vpis v register dobaviteljev.... (Ur.l.RS 109/03)) poleg zgornjih podatkov vsebovati tudi podatke o čistosti, kalivosti (vitalnosti), teži 1000 semen, številu kalivih (vitalnih) semen na kilogram partije, ugotovljen po mednarodno priznani metodi (16. čl. ZGRM, Pravilnik o ugotavljanju podatkov za seme gozdnega drevja (Ur.l.RS 127/03), Pravilnik o potrdilih in glavnih spričevalih za gozdni reprodukcijski material (Ur.l.RS 11/03, 19/04)).

Semenski material mora biti zapakiran na način, ki postane po odpiranju neuporaben. Za GRM dobavitelj ob trženju izda dokument, ki vsebuje Spričevalo o istovetnosti in kakovosti GRM (Priloga 4: Obrazec 1 ali Obrazec 2), Rastlinski potni list (Priloga 6) in evidenco Porabe in zalog prejetega

reprodukcijskega materiala (Priloga 5; vse po Pravilniku o pogojih za vpis v register dobaviteljev.... (Ur.l.RS 109/03)), ki je lahko združen na enem listu.

Kot distributer pri oskrbi zasebnih lastnikov z GRM ima ZGS vlogo dobavitelja GRM. ZGS lastniku, končnemu uporabniku, izda dobaviteljev dokument, ki poleg spričevala o istovetnosti in kakovosti GRM vključuje tudi nadomestni rastlinski potni list za predpisane drevesne oziroma grmovne vrste. Preko tega dokumenta ZGS zagotavlja sledljivost GRM od izvora do lokacije uporabe. Poleg spremljanja uporabe ZGS vodi tudi evidenco GRM po drevesnih vrstah, količinah, kategorijah, izvoru, provenienčnem območju, letu sajenja ali setve ter starosti uporabljenega reprodukcijskega materiala (20. čl. ZGRM). Sestavni del evidenc je tudi uporaba GRM, ki ga lastnik pridobi (iz odobrenega SO) in uporabi v lastnem gozdu (zadnja vrstica 5. čl. ZGRM).

6 PROVENIENČNA USTREZNOST, KAKOVOST GRM IN LABORATORIJSKE DIAGNOSTIČNE PREISKAVE

6.1 Provenienčna ustreznost (Pravilnik o določitvi provenienčnih območij. Ur.l. RS 72/03)

Na podlagi enotnih ekoloških razmer (vegetacija, geologija, tla, klima) so določene ekološke regije (skupno 7) in podregije na območju Republike Slovenije. Za večinske drevesne vrste posamezne ekološke regije ustrezajo provenienčnim območjem, za manjšinske drevesne vrste in eksote pa je cela Slovenija enotno provenienčno območje.

Zaradi usmerjanja uporabe GRM se uporablja naslednja lestvica primernosti uporabe GRM:

1. najbolj primerna: v določenem provenienčnem podobmočju in višinskem pasu uporaba GRM proizvedenega iz semenskega objekta v istem podobmočju in višinskem pasu,

2. zelo primerna: v določenem provenienčnem območju in višinskem pasu uporaba GRM proizvedenega iz semenskega objekta v istem provenienčnem območju in istem višinskem pasu,

3. primerna: v določenem provenienčnem območju in višinskem pasu uporaba GRM proizvedenega iz semenskega objekta v sosednjem

provenienčnem območju in istem višinskem pasu,

4. manj primerna: v določenem provenienčnem območju in višinskem pasu uporaba GRM proizvedenega iz semenskega objekta v ostalih provenienčnih območjih in istem višinskem pasu,

5. izjemoma primerna: v določenem provenienčnem območju in višinskem pasu uporaba GRM proizvedenega iz semenskega objekta v ostalih provenienčnih območjih in sosednjem višinskem pasu.

Če v semenskih objektih določenega provenienčnega območja in višinskega pasu ni na razpolago najbolj primerne ali zelo primerne GRM in tega ni na razpolago niti v semenski hranilnici, se lahko, vendar največ za potrebe enega leta, shranjuje oziroma uporablja tudi GRM za primerno oziroma manj primerno uporabo.

Če več kot 10 let ni na razpolago niti GRM za manj primerno uporabo, se lahko shranjuje oziroma uporablja, vendar največ za potrebe enega leta, tudi GRM za izjemoma primerno uporabo.

Ne glede na določbe prejšnjih odstavkov je zaradi ohranjanja gozdnih genskih virov v Šavriškem provenienčnem podobmočju dovoljena le uporaba GRM iz tega podobmočja (vse po 8. čl. Pravilnika o določitvi provenienčnih območij. Ur.l. RS 72/03).

6.2 Kakovost grm in laboratorijske diagnostične raziskave

Na osnovi ZGRM in ZZVR mora GRM, ki se trži, dosegati določene kriterije glede kakovosti (Pravilnik o pogojih za vpis v register dobaviteljev... (Ur.l.RS 109/03)). Metode in pogoje analize semena gozdnega drevja predpisuje Pravilnik o ugotavljanju podatkov za seme gozdnega drevja (2003). Metode so identične metodam Mednarodnega združenja za testiranje semena (ISTA), ki se postopno razvijajo (zadnji veljavni predpis je bil objavljen leta 2003).

Vzorčenje in testiranje semena lahko opravi dobavitelj ali pravna ali fizična oseba v imenu in za račun dobavitelja (Pravilnik o ugotavljanju podatkov ... (Ur.l.RS 127/03)).

GIS v okviru dejavnosti javne gozdarske službe izvaja strokovne naloge glede kakovosti in istovetnosti semenskega materiala v semenski hranilnici (50. čl. ZGRM). Torej je analiza

kakovosti GRM za potrebe semenske hranilnice financirana iz sredstev proračuna RS.

Izvajanje laboratorijskih diagnostičnih preiskav in drugih testov GRM za potrebe inšpekcijskega nadzora izvaja GIS (65. čl. ZGRM).

7 IZJEME IN POOBLASTILA LASTNIKA

7.1 Pooblastilo ob odobritvi SO in za pridobitev glavnega spričevala

Vlogo za odobritev SO lahko vloži lastnik ali pooblaščenec lastnika. Če vlagatelj ni lastnik zemljišča, priloži vlogi pooblastilo o zastopanju lastnika SO v postopku odobritve SO (30. čl. ZGRM, Priloga 1 Pravilnika o pogojih za odobritev gozdnih semenskih objektov v kategorijah "znano poreklo" in "izbran", ter o seznamu gozdnih semenskih objektov (Ur. l. RS 91/2003) oz. Priloga 2 Pravilnika o pogojih in postopku za odobritev gozdnih semenskih objektov, namenjenih pridelovanju gozdnega reprodukcijskega materiala v kategorijah "kvalificiran" in "testiran" (Ur.l.RS 19/04)).

Lastniki SO lahko odstopijo dobavitelju pravico do enkratne pridobitve GRM v SO s pisno izjavo oziroma z notarsko overjeno pisno izjavo za določen ali nedoločen čas dobavitelju, ki je vpisan v register dobaviteljev in s tem prevzame vse obveznosti in odgovornosti lastnika SO po ZGRM in po predpisih o gozdovih (26. čl. ZGRM). Obveznosti lastnikov SO so predpisane v 29. čl. ZGRM.

7.2 Izjeme pri odobritvi

ZGRM velja za GRM tistih vrst in umetnih križancev vrst, ki so predpisane s Pravilnikom o seznamu drevesnih vrst in križancev vrst (Ur.l.RS 83/02, 94/02). Zakon se ne uporablja za sadilni material, ki ni namenjen za obnovo gozdov, pogozdovanje, snovanje in vzdrževanje trajnih zaščitnih ali protiterozijskih pasov gozdnega drevja in plantaž (3. in 5. čl. ZGRM). Ta GRM mora spremljati dobaviteljev dokument z navedbo "ni za uporabo v gozdarstvu". ZGRM tudi ne velja za GRM, ki je namenjen izvozu ali ponovnemu izvozu in GRM, katerega lastniki gozdov pridobijo iz lastnega gozda in ga sami pridelujejo za uporabo v lastnem gozdu, če ga uporabijo v istem ali sosednjem sestoji, iz katerega je bil GRM prvotno pridobljen (5. čl. ZGRM).

Navedene izjema (»ni za uporabo v gozdarstvu«, 5. čl. ZGRM), velja samo za sadilni material. Zato je v 42. čl. ZGRM zapisana tudi izjema za odobritev SO v kategoriji »znano poreklo« za vsako drevesno vrsto ali umetnega križanca in vsako provenienčno območje, v skladu s katero se le-ti vpišejo kot enota odobritve v Register vsi gozdovi, skupine drevja in posamično drevje, ki so primerni za pridobivanje GRM, namenjenega uporabi izven gozdarstva. Tak SO je odobren kot »skupina semenjakov«, kot namen uporabe je navedeno »ni za uporabo v gozdarstvu«. V Seznamu gozdnih semenskih objektov – stanje na dan 1.1.2004 (Ur.l.RS 8/04) so tako vpisani SO z zaporednimi številkami 1 do 103.

7.3 Izjeme za nedodelan grm in za majhne količine semena

GRM, ki se trži, mora ustrezati pogojem iz ZGRM in ZZVR. Ne glede na pogoje v ZGRM, je dovoljeno trženje omejenih količin GRM, namenjenega testiranju, raziskovalnemu in znanstvenemu delu, selekciji oziroma žlahtnjenju ali ohranjanju gozdnih genskih virov in semenskega materiala, ki se ne uporablja za obnovo gozdov, pogozdovanje, snovanje in vzdrževanje trajnih zaščitnih ali protierozijskih pasov gozdnega drevja in plantaž (10. in 3. čl. ZGRM).

Majhne količine semena (predpisane s Prilogo 7 Pravilnika o pogojih za vpis v register dobaviteljev in drugih obveznostih dobaviteljev ter zahtevah za trženje gozdnega reprodukcijskega materiala (Ur.l.RS 109/03)) se lahko tržijo tudi z dokumentom, ki ne vsebuje podatkov o kalivosti in številu kalivih (vitalnih) semen na kilogram partije (16. čl. ZGRM).

Ponavljamo tudi naslednji dve možnosti:

V kolikor se GRM dodeluje izven RS, se glavno spričevalo izda v 7 dneh po končanem pridobivanju v SO za nedodelan semenski material (13. čl. ZGRM). Partijo GRM, za katero še ni izdano glavno

spričevalo, dobavitelj opremi z dokumentom, ki namesto številke glavnega spričevala vsebuje številko potrdila (15. čl. ZGRM).

8 VIRI

- ISTA 2003. International Rules for Seed Testing, Ed. 2003. International Seed Testing Organization, Zürich.
- Pravilnik o seznamu drevesnih vrst in križancev vrst. Ur.l.RS 83/02, 94/02.
- Pravilnik o enotnem obrazcu prijave pošiljk rastlin, rastlinskih proizvodov in nadzorovanih predmetov, gozdnega reprodukcijskega materiala oziroma semenskega materiala kmetijskih rastlin za inšpekcijski pregled pri uvozu. Ur.l.RS 93/02.
- Pravilnik o določitvi provenienčnih območij. Ur.l. RS 72/03.
- Pravilnik o pogojih za odobritev gozdnih semenskih objektov v kategorijah "znano poreklo" in "izbran", ter o seznamu gozdnih semenskih objektov. Ur. l. RS 91/2003.
- Pravilnik o pogojih za vpis v register dobaviteljev in drugih obveznostih dobaviteljev ter zahtevah za trženje gozdnega reprodukcijskega materiala. Ur.l.RS 109/03.
- Pravilnik o ugotavljanju podatkov za seme gozdnega drevja. Ur.l.RS 127/03.
- Pravilnik o potrdilih in glavnih spričevalih za gozdni reprodukcijski material. Ur.l.RS 11/03, 19/04.
- Pravilnik o pogojih in postopku za odobritev gozdnih semenskih objektov, namenjenih pridelovanju gozdnega reprodukcijskega materiala v kategorijah "kvalificiran" in "testiran". Ur.l.RS 19/04.
- Seznam gozdnih semenskih objektov, stanje na dan 01.01.2004. Ur.l.RS 8/04.
- SKLEPo uskladitvi vrednosti točke v zakonu o upravnih taksah. Št. 423-06/2001-2. Ur.l.RS 20.07.2002.
- ZG. 1993. Zakon o gozdovih. Ur.l.RS 30/93, 13/98 – odločba US, 56/99 – ZON, 93/02.
- ZUP. 1999. Zakon o splošnem upravnem postopku. Ur.l. RS 80/99, 70/00, 52/02.
- ZUT. 2000. Zakon o upravnih taksah. Ur.l.RS 8/00, 44/00, 81/00, 33/01, 45/01, 42/02. 01/ 04.
- ZZVR. 2001. Zakon o zdravstvenem varstvu rastlin. Ur.l.RS 45/01.
- ZGRM. 2002. Zakon o gozdnem reprodukcijskem materialu. Ur.l.RS 58/02, 85/02.